

Csirázott nedves árpa-zuzó,

oszerhaját és gubacsot őrölő-gépek, ser- és egyéb szesz-főzők, új nemkülönböztető olaj- és borkészítők használatára.

Ezen egáren új szerkezetű gép egy embererővel, 3 szász, 5 nedves véka árpát zúz össze órákint; használható a gép továbbá mindenemű olaj-magvak, mint repce, napraférgő stb. zuzására. A c-erbaj- és gubacs-őrölő-gép, két ember-erővel, darál csőves vagy szemes kukoriczát, csutkát, makkot, babot, borsót stb. — Készen kaphatók továbbá alulirt gyárásban 13-, 15-, 17-soros Garret-féle sorvetők, Albán-féle kefék-vetők, 2, 3, 4 lövegű csepő-gépek, kukorica-morzsolók, répavágók és egyébnemű gazdasági gépek.

Gépei jószágáért alulírott oly módon kezkesedik, hogy ha azok tökéletlen, vagy használhatlanok lennének, azokat az egész ár megtérítése mellett visszaveszi.

Sziji Samu,

884 (3-3) gépész Pesten, Ferencz-város, két-nyulutoza 11-ik szám alatt.

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában (Pesten, egyetem-utca 4. sz.) megjelent, a minden könyvkereskedő- és könyvtárnoknál kapható:

Protestans képes-naptár 1865-re.

Szerkesztette BALLAGI MÓR, tanár.

XI-ik évfolyam. — Bötti ára 50 krajczár ausztriai érték.

TARTALOM.

A fölsőes uralkodóház. — Csillagászati és kortani jellemzés. — Naptár. — Bélyeg-krékrol. — A reformátói és kevéz hazánkat érdeklő nevezeteseb dolgok évfordulati napjai. — Bernát Zsigmond (életrajz). — Vigasztalás. — Szmere Miklóstól. — Élet utjai. — Boross Mihálytól. — A vén koldus fia. — Eszék Belától. — Geduly Lajos (életrajz). — Hetési és II. Fridrik. — Megnyugvás. — Könyvészeti kalauz. — Márton István (életrajz). — Emlékkövek. — Radó Lajos (életrajz). — Keresztelő János. — Sántha Károlytól. — Aszépmezsei néptanító. — Kerekes Józseftől. — Héber legenda. — Tompa Mihálytól. — „Egészésgyi tanácsadó.” (Lapismeretés). — Az egészésgyi ügy korunkban és hazánkban.

— A hosszú élet szabályai. — A hideg borogatás. — A meleg italok. — Rágás, köhika. — Göres ellen. — A görösös hurut egy új szerze. — A pokaszat mi módon lehet elhárítani. — Luther és művés. — Horváth Sándortól. — Protestans egyházi és tanodai tisztí névtár. — A helvét hitvallásu egyház. — Az erdélyi reformata anyaszentegyház. — Az ágostai hitvallásu egyház. — Tanodai ügy. — A helvét hitvallásuak részéről. — Országos vásárok, a magyar szent korona birtokain. — Naptári értesítő. — Kamat-számítás újpénzben. — Cselédbört, árendát mutató tábla. (6-0)

Ezerszeresen megpróbált a cselétségség tekintetéből a legjobbnak elismert

KÉMÉNY-FEDÉLZETEK,

kerek s négyzetűtetűek, melyek alkalmazásával a füst nyomtalanul eltűnik.

Egy darab ára 10 forint.

Hordozható s vízzel legmentesen zárolt szoba-ürszékek, darabja 5 főtől 15 fíg.

Készületek, melyek minden árnyékszékre alkalmazhatók, s a légvonalat és büzt tökéletesen eltávolítják, darabja 10 ft. — A pakoláshoz megkívántató lédkért darabonkint 1 ft. számítatik.

MIKSITS KÁROLY, bádógos-mester.

BAKTÁRA : rózsza-teren 2-ik szám alatt Pesten. 893 (2-6)

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában Pesten (egyetem-utca 4-ik szám alatt) megjelentek, s minden könyvtárúsnál kaphatók, Pesten : Rath Mórál, Budán : Nagel és Wischan-nál:

EMLEKIRAT.

Irta

JÓSIKA MIKLÓS.

Első kötet. Nyolczadrét. (168 lap.) Borítékba fűzve 1 forint ausztriai érték.

Milyenek a nők?

Elbeszélések.

JÓKAI MÓRTÓL.

Két kötet. Nyolczadrét. (207, 200 lap.) Borítékba fűzve 2 forint ausztr. érték.

HÖLGYEK LANTJA.

Magyar költőnők műveiből szerkesztette

ZILAHY KÁROLY.

Ferencz Teréz arcképevel.

Nyolczadrét. (320 lap.) Velin-papiron fűzve 2 forint. Diszkrétésben 3 forint.

A finomabb és gyengédebb női érzelmei. A nőnek egész világa szívében van, s midőn szíve érzelmeibe mártott tollal érzelmeiket rajzol, saját egész világát tárja fel az olvasó előtt. A férfui lángész és szorgalommal fejlesztett ismeret nagyszerűbb és megrázóbb műveket alkothat ugyan, de szívből szívhöz szóló jöbbon tud a nő, a kinek mindene, e saját kis világában van öszponosítva. E fűzet legnagyobb részben magában foglalja mindazt, a mit eddig a magyar nő iradalmom kitűnő és jelesét létrehozott, s mint iradalmunkban eddig csaknem egyetlen ilyen szerű gyűjtemény, méltán vonja magára az olvasó-közönség figyelmét. (2-3)

Az általános elismert valódt s egészen frissen érkezett

SCHNEEBERGI NÖVÉNY-ALLOP

mell- s tüdőbetegek számára,

továbbá : rekedtség, nátház, ingerköhögés, mellszorongás, elnyálkásodás, torokgyuladások s nehéz légzés ellen, — egészen friss minőségben kapható: PESTEN : Dr. Wagner D., gyógyszerész a váci-utcon, — Török József gyógyszerész király-utczában 7-ik sz. sz., — Thalmeyer A. és tarse, — Öszetszky F., — Schirk J., — és Gerhardt A. uraknál.

- BUDÁN : Schwarzmeier J. gyógyszerész urnál.
- Aradon : Probst F. J. gyógyszerész.
- Aszódon : Sperlagh J. gyógyszerész.
- Baján : Klenantz J.
- Battonyan : Bigrio K.
- Belgrádon : Nicolacovic test.
- Beszterczén : Dietrich és Fleischner
- Bonyhádon : Kramolin J. gy.
- Brassóban : Gyertyánfy, Fabick E. és Jekelius gy.
- Brodoban : Valentovic gy.
- Csalkortonyán : Káráz A.
- Csazon : Borsay F. gy.
- Debreczenben : Göttl N. gy.
- Deesen : Krémer S.
- Dettán : Braunnüller J. gy.
- Deveszerben : Hoffmann B.
- Egerben : Wessely gyógyszerész.
- Eperjesen : Zsembery Ign.
- Ersekújvar : Conlegner Ign.
- Eszéken : Thurner fia, Des-sáthy, Kawylovicz gy.
- Győrött : Brunner F.
- Gyulan : Lukács gy.
- Hatszegen : Hagelschmidt V.
- Ipolyváson : Mátsey B. gy.
- Ipolyváson : Mikulási T.
- Jánosváson : Kuna gy.
- Jolsván : Maletzer gy.
- Kapossavart : Schröder J. gy.
- Karancsesben : Weber A. gy.
- Károlyfehérvárt : Fischer Ed. gy.
- Károlyvárt : Benich J.
- Kassán : Eschwig E.
- Kékesméten : Papp M.
- Késmárk : Generich C. és A.
- Kis-Mártonban : Kodolányi gy.
- Kolozsvárt : Megay C. M.
- Köröczön : Draskóczy gy.
- Köszegen : Strehle gyógyszerész.
- Kubiban : Stojánovic
- Kun-Sz. Miklós : Stoits A.
- Lőcsén : Lehrer S. J. gy.
- Lublon : Krivicky gy.
- Lugoson : Arnold J. gy.
- Márosvasarhely : Jeney gy.
- Mediáson : Breiner K.
- Miskolczon : Spuller J.
- Mitrovicz : Kerstonohics A.
- Mohácsen : PykerGyula gy. és Kögel D.
- Mosonban : Pranter J. gy.
- Munkacsón : Gröttler L.
- Nagybányán : Horacsek J.
- Nagy-Becskerekén : Nedelkovic és Haidegger.
- Nagy-Kanizsán : Welisch és Lovack gy.
- Nagy-Károly : Schöberl C.
- Nagy-Kikín : Komka A. J. N.-Szalontán : Wölfl S. gy.
- Nagyszombatban : Pantot-schek R. gy.
- Nagyváradon : Janky A.
- Nezsideiben : Fuchs J.
- Nyiregyházan : Hönseh Ede gy.
- Nyitra : dr. Láng E.
- Oroszváson : Vangyel M.
- Pancsován : Graff gy.
- Pécsen : Kunz Nándor.
- Pozegán : Balogh gy.
- Pozsonyban : Schneeberger és Dussil gy.
- Putnokon : Szepessy gy.
- Rékason : Boromi K. gy.
- Rimaszombat Hamaliar gy.
- Rosnyon : Posch J. gy.
- Rumán : Milutinovitz S.
- Szabadkán : Hofbauer I. gy.
- Szarvason : Réthy V.
- Sastonyban : Mücke A. gy.
- Szathmaron : Juracko D.
- S.-A. Ujhelyen : Deutch J.
- Szászváron : Sándor B. gy.
- Segesváron : Mischbacher J.
- Székesfehérvár : Say R. gy.
- Selmeczen : Breyman.
- S.-Sz.-Györgyön : Ötvös P. gy.
- Szentesen : Eissdorfer G. gy. és Prohaska Gyula.
- Szent-Miklóson : Haluschka P. gy.
- Serajevóban : Gyuleka N. G.
- Siklóson : Nyers S. gy.
- Szilcséken : Kubányi F.
- Szombathelyen : Mitter-mayer gy.
- Sopron : Voga és Rupp-recht.
- Tatán : Nierit F. gy.
- Temesváron : Kraul és Both gy.
- Tokajban : Krötzer A. gy.
- Tordan : Welita és Wolf.
- Török-Szent-Miklós : Pilloz M.
- Trencsénben : Simon A. gy.
- Ungvárt : Teledy gy. és ösv. Benesch P.
- Ujvidéken : Schreiber F.
- Vácson : Trager A.
- Varanón : Elizár gy.
- Varazdon : Halter gy.
- Veszezen : Herzog gy.
- Veszprém : Fremmel.
- Zalatán : Megay Gyula.
- Zentan : Waits testvérek uraknál.
- Zimony : Ivánovic és fia.
- Zombor : Stein fia Márk.
- Zsambokrét : Neumann M.

Egy üveg ára 1 forint 26 krajczár.

Wilhelm Ferencz egészésgyi alma-bora és alma-czetje

kitűnő szer : gyomorfájás, rögzött hasszorulás, mellgörcsök, fejköszvény s vértőlulás ellen, csúszos és köszvényes bajokban stb. — Ára 50 kr.

A főraktár létezik Bittner Gyula gyógyszerésznél Gloggnitzban — Az Allop igen hideg és szellős helyet igényel. 814 (4-6)

Pest, december 18-án 1864.

Előzetes feltételek 1864-dik évre : a Vasárnapi Ujság és Politikal Ujdonságok együtt : Egész évre 10 ft. Fél évre 5 ft. Csupán Vasárnapi Ujság : Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupán Politikal Ujdonságok : Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikal Ujdonságokk illetőleg, 1863. november 1-től kezdve : Egy, négyzet hasznosított pott sor ára, vagy annak helye, egy soron igaztatódi 10 krba; háromsor- vagy több soron igaztatódi csak 7 krba számítatik. — Külföldre névű kiadó-hivatalúknak számára hirdetések elfogad, Hamburg és Altonában : Haasenstejn és Vogler. — M. Frankfurtban : Otto Mollien és Jaeger könyvkereskedés; Bécsben : Oppellik Alajos, — és Pesten : a ker-tész-gazdasági könyvkereskedés, József-ut. 14. sz. A Bélyeg-díj, külön minden igaztató után 30 ujkr.

A nemzeti muzeum és könyvtárának diszterme.

Képtünk a nemzet egyik legelső rendű tudományos intézetének, a magyar nemzeti muzeumnak könyvtári disztermét ábrázolja. E diszterem az épület északnyugati sarkán van, az első emeleten, s gróf Széchenyi Ferencz — a nemzeti muzeumnak ugyszól-ván létrehozója, megalapítója — emlékez-tének van szentelve. Körülötte mindkét részről a könyv- és kéziratár tágas termei nyulnak el, megrakva a magyar szellem kincseivel.

A könyvtári diszterem keletkezése a következő. 1860-ban indítvány me-rült föl a szépirodalmi lapokban, a haza höl-gyeihez intézte: készit-tetnének a magyar nők, minden vár-megyében bizottmány-nyá alakul-va, a nemzeti muzeum szá-mára disz-székeket, le-hetőleg egy-forma styl-ben; a székek vánkosaira az illető me-gyek czime-rei fogná-nak azon me-gyelelkesebb hölgyei által himeztetni. Gömör volt a legelső, mely siető e tervet meg-valósítani; a góth stylben vasból öntött nagy karosszék, a megye remekül himzett czimerével, csakhamar elkészült, s elkül-de-tett a muzeumnak; ott is pompázik jelenleg — két szép antik asztal mellett — a könyv-tár diszteremében, — de csak egyedül.

A többi megyék és városok hölgyei ugyanis pénzben adák össze e czélra ado-

mányaikat az ismert lelkes honleány, Bohus-Szögyényi Antónia elnökle alatt alakult pesti központi nőbizottmányhoz. És ez ada-kozások reményen felül sokra mentek, mint-egy 23,000 forintra.

A bizottmány ugy vélekedék, hogy e tekintélyes öszszeggel talán jelentősebb er-deményt is lehet létrehozni a szép, de min-denestre pompázik gyantán is csak egyoldalú diszszékekénél. A pompás székek ugyanis a sokkal kevésbé díszes termekben kirívó ellentétet képeztek volna; azon

püzt az országával s a társországokéival — kell ékesíteni. A fennmaradandó öszszegen továbbá a könyvtárnok nehány búrtalan közterme szereltesék föl.

A helyes indítványt a bizottmány elfo-gadta, s a terv valósitását fogantatba is véteté. — A valóban pompás diszterem ma már készen áll, mint képtünk ábrázolja. Legnagyobb ékessége a főhelyet elfoglaló nagy olajfestmény, mely gróf Széchenyi Ferencz életiven, az arany-gyapjas rend lovagöltönyében tünteti élénk. A termet

körülvevő magas szek-erények ösz-lopokra van-nak alkotva, mind remek kézi-faragás-sal, dombor-és homorvé-set-művek-kei. Odafenn, az ékes fes-tésű mennye-zet közepén pompázik az ország nagy czimere, szél-ről az 52 vár-megyéé, a szabad kirá-lyi városoké és kerülete-ké, a sarko-kon a társor-szágoké. — A padozat is igen szép. — Átalában az egész oly jól van rendez-ve, hogy egy ilyen ország-os intézet méltóságá-

A nemzeti muzeum könyvtárának diszterme. — (Lüders rajza után.)

val teljes öszszhangban áll, s maradandó be-nyomást tesz a belépőre.

E teremben fognak majd — az emli-tett ódon asztalokon — állandóul kitétetni, azon emlékkönyvek, a melyek gróf Szé-chenyi Ferencz fiának, a nagy Széchenyi Istvánnak dicsóitására 1860-ban és 61-ben készülenek, a nemzeti muzeum igazgatója,

Kubinyi Agoston ur hazafias felszólítása folytán.

Kubinyi ur, a mostoha viszonyok között s a rendelkezésére álló csekély eszközök mellett, mindent megtesz ez országos intézet emelésére, melynek ügyeit szíven hordja, a mint ezt 22 éves igazgatói pályája eléggé tanúsítja.

Kubinyi ur fáradozásai hozták létre a most már meglehetősen gazdag képtárt is, mely az ő igazgatása előtt épen nem létezett; ő indítványozta és szervezte a képvásárló-egyletet, mely immár tetemes alapítókével rendelkezik, és ennek kamataiból hazai festészekről jeles képeket vásárol, a nemzeti muzeum számára; és így kettős célt segít elérni; a nemzet intézetét gazdagítja, másrészt pedig előmozdítja a tetemes pártolás által a különben oly gyengén felkarolt hazai művészetet. Kubinyi ur alapította a geológiai társulatot, mely szintén a muzeumot — nevezetesen ennek természeti tárát — gyarapítja ásvány- stb. gyűjteményeivel. Ő rendezte be a Markó-képtárt, mely eme kitűnő magyar festő remekműveinek tára. E művek közadakozások útján vásároltatnak egybe, többnyire Kubinyi ur által lelkes hazafiaktól gyűjtött összegekből. — Az igazgató fáradozásai varázsolják át a muzeumnak azelőtt disztelen, szemétdörrös terét néhány év alatt Budapest legszebb sétányává, melyen a legtrikább fák, bokrok és virágok díszlenek, s mely a fővárosi közönség egyik kellemes nyári enyhelyéül szolgál. Remélünk lehet, hogy a muzeumi park kerítésének hátralevő része is nem sokára az előtér díszes vasrácsosathoz hasonló alakot fog nyerni.

Az igazgató továbbá a nemzeti muzeum helyiségeiben több izben terménytárlatokat, stb. rendezett, a melyeknek kiállítás tárgyai szintén ez országos intézet tulajdonmaivá váltak.

Kubinyi Agoston ur abban is fáradozott, hogy a muzeum épületébe ma már be nem férő, és súlyok miatt az emeletkebe nem is helyezhető római és középkori régiségek: u. m. kőkoporsók, oszlopörödek, síremlékek és egyéb iratos vagy faragott kövek számára — melyek most, kiállítási hely hiánya miatt, a nagy lépcsőzet alatti sötét kamarákban pihennek — a muzeumternek a lovarda felőli oldalán ivre épült csarnokok készíttessenek. E csarnokok hátsó fala egyszerűsind kerítés gyanánt szolgáló, s így legalább azon oldalról elpusztult volna a disztelen deszkapalánk. Tehát kettős cél lett volna elérve. Miben mult e szép és czélszerű terv? Nem a nyilvánosság elé való dolog, annyit azonban határozottan állíthatunk, hogy nem az igazgató ur buzgalmán tört meg, hanem egyes érdeklettek akadályozták.

Avatottak tudják, mennyi fáradságba került az igazgatóságunk csak azon tény is, míg kivihette, hogy a muzeum épülete világhírűtől által biztosított — legalább az elemek csapásától, — Mert valóban, nemzeti kincseinket amaz elkülönített és magas épületben évtizedeken keresztül csak a jó Isten gondviselése védte a megsemmisítéstől.

Kubinyi ur gondoskodása a muzeum érdekében annyira kiterjed a legkisebb tárgyakra is, hogy az általa személyes befolyása folytán külföldről a legtrikább fanemekkel és diszbokrokkal folyvást gyarapuló sétányon még csak egy bokornak sem szabad az ő tudta és kijelölése nélkül elültetnetni. Ezért van a park oly kitűnő izléssel rendezve. Megemlítjük még, hogy a valóban gazdag régiség- és ritkaságtár egyik nagy ér-

deki és tanulságos része, az éremgyűjtemény is ez időkben állítottatott föl, és rendezte tett, nagy avatottsággal a jeles szaktudós dr. Erdy János régiségosztályi őr által.

Hasonló buzgalmat fejt ki Mátray Gábor könyvtári őr — a könyvtár rendezése ügyében. Áll e könyvtár egymásba nyíló gyönyörű termek hosszú sorát elfoglaló százötvenezer kötet könyvből, s a tíz — tizenkétezer nagybecsű darabot tevő kézirat- és okmánytárból, a mely már egészen rendezve van, és különösen történetbúváraink által használtatik. Bold. Szalay Lászlónak sokat buvárkodott itt.

A muzeumi könyvtár főreszei ezek: az országos Széchenyi-könyvtár; ez vagy 60,000 kötetből áll, a nagy termet foglalja el, és szintén egészen rendezve van már, dacára annak, hogy Mátray ur csak egyetlen öregeddel kénytelen végezni a rendezés nagy munkáját, és dacára annak, hogy 1849-ben a muzeum kincseit és így a könyvtárt is a bombázás elől bizos helyre, a távolabb fekvő Ludoviceum-épületbe kellett szállítani, a mikor is a félelmes sietségben a könyvek össze-visszahánytatva rakatnak szekerekre, és így az azelőtti rendezés műve kárba veszett. Elmulván a veszély, a lajstromozást majdnem teljesen újból kellett kezdeni.

A Széchenyi országos könyvtár magában foglalja mindazon könyveket, melyek a) magyarul, b) magyarok által, c) Magyarországon, vagy d) Magyarországot érintőleg — habár külföldön — irattak és adattak ki. És így ez kiválólag magyar könyvtár s mint ilyen, hazánkban és a világon egyetlen.

Többi részeit teszik a muzeumi könyvtárnak a gr. Illyésházy-, a Horvát István- és a Bacsnai-könyvtárak, melyeknek rendezése szintén megkezdett, csak több erő állana e czélra az érdeműs vezető Mátray ur rendelkezésére, és alkalmas szekrények volnának. Mert a mi szekrény volt: már egy meg van rakva rendezett könyvekkel kétsoroson is, hogy most már a rendezés a régiségtárból kikölcsönözött szekrényekbe foly — ideiglenesen.

A könyvtári termek legnagyobb része pedig épen butortalan, úgy hogy a folyton gyülekező könyvek és nyomtatványok összcsonmagolva a földön, vagy halmokban hevernek. Ezen aggasztólag érezhető butorhiány egyik főoka annak is, hogy a közolvasó-termeket mindeddig nem lehetett megnyitni. Am azért az írók használatára 5—6 dolgozószal mindig készen áll, s Mátray ur szívesen szolgáltatja kinek-kinek kezéhez a kívánt okmányokat s könyveket, buvárkodás végett.

A nemzeti muzeumban általában mindenki magyar szíveséggel látott vendég.

A mi a nemzeti muzeumnál mutatkozó s pusztán csak a pénz nem létéből eredő, még — fájdalom! — számos hiányon leendő segítés dolga illeti: a magas koromán, jó ideje, bizottmányt nevezett volt ki ennek megvizsgálására. A bizottmány személyesen meggyőződött a hiányokról, s felterjesztésében — ha jól emlékszünk — ötszáz ezer forintnyi egyszer mindenkorra adandó segély utalványozását ajánlta. A nmgu helytartótanács ez összeget kissé magasnak találta. És míg a nemzeti színház már rég élvezi az országos segélyt: a nemzeti muzeum ezen ügye ma is az udv. kanzelláriánál van.

Végül még egyszer visszapiantva a könyvtár disztémére, megjegyezzük még, hogy ennek teljes elkészítése — a többi pénz a melléktermek burtozására fordítottatván — 13,000 forintba került. Fölsejtelését Szabó József jó hírből álló budai

műasztalos vállalálta, a kinek mesteri ügyességét és izlését az igazán remekül disztett terem eléggé dicséri, de másrésztől sajnos juttatja eszünkbe azt is, hogy Szabó ur noha még 1860. október elsején megkezdte a disztést: némely apróságokkal még most sincs készen, mivel időközben más munkát vállalván, a muzeumban minden sürgetések dacára, majd egy évig semmit sem dolgoztatott. T. K.

Báthori Gábor.

(1513.)

„Oh csak egy percze még!
Szívem ver, ajkam ég,
Ne menj, maradj velem!”

— Kiürült a pohár,
Szívem is pusztá már:
Oda a szerelem...
Szemedben unalom,
Sápadtság ajkadon —
Isten veled!

S Báthori elrohan...
Ah! mily gyötrelm van
Szívemben, drága nő.
Az erdő pusztá lett,
Lombja nincs... gyűlölet
Mit hord szívében ő.
„Föl, föl! jó emberek,
Elpártolt a sereg, —
Halált reá!”

Habzik a mén, s rohan,
Elmarad hegy s folyam;
Eöll kísértetek,
Mögötte üldözők,
S úgy vonják földhöz őt
Lelkén égő sebek.
Megállítja az ág,
Dühvel a légbe vág...
Tovább, tovább.

És Nagy-Váradra jut.
Fáklyát fáklyára gyújt,
Mégis minden sötét.
S égne bían a világ
Csak egy kis mécsvilág,
Csak egy kis fény sem ég.
„Fel, fel! a lóra fel!”
S örülten vágat el...
Lova repül.

„Megállj!”... Dobbant a föld.
És lova összedőlt.
Előtte két alak.
„Ki nagy, bátor valál,
Bátor, — mint a halál!
Veszsz, veszsz örökre el!”
És néma éj takart
Egy nagy, gonosz szívet.

Zilahy Imre.

Az egészség ápolása az életkor különböző szakáiban.*)

(Vége.)

VI. Az élet közép kora.

Az érettség kora, a közép kor, az ember férfi- és asszony-kora a növekedés megszüntésétől számítottak a nemző erő megszüntéig. A nőnemnél a 20. évtől mintegy 45-ig, a férfiaknál a 24-ik évtől 55-ig. A teljesen kiképzett test ezen idő alatt ezen a fokon mintegy megállapodik s kiartása által tünteti ki magát. Az ember e korban erőkődéseket és nélkülözéseket mulogva nagy kára nélkül bír meg; tartós megerötetése azonban korai vénséget idézhetnek elő. E korszakot is ketté lehet osztani, t. i. első és második középkorra.

Az első középkor, mely a nőnemnél a 20-ik és 35-ik, a hímennél pedig a 24-ik és 45-ik közt fekszik, karcsúság, gyorsaság, erőtelj, szellemi üdőség és akarat-erő által tűnik ki.

*) Book tanár „Az egészség négy könyve” című munkája magyar kiadásából, mely „a magyar nép szokásaihoz alkalmazva” e napokban megjelent. — Szerk.

A második középkorban a test, korábbi karcsúsága helyett, nagyobb zsírlerakódás következtében terjed és hizik, (potrohossz), s ezzel rendszeren karöltve jár a nyugalom- és kényelem-utáni vágy. Ezen összes korban önfenntartásunk főteendője: testünk minden szervét megtartani a tökéletesség magaslatán s óvakodni, hogy idő előtt meg ne vényüljenek. Ezt azonban csak úgy érhetjük el, ha az anyag-cserét helyes folyamatban tartjuk, s e végre az élet- és egészség fenntartására vezető szabályokat nyomról nyomról pontosan kell követni. Sőt helyes eljárás mellett (főleg mérséklettel minden élvezetben és czélserű mozgások, kivált testgyakorlatok által) annyiból megtitk második lehet ifjodni, hogy az érintett középkort későbbre lehet halasztani.

De sajnos, a mostan általánossá vált életmód mellett, ennek épen ellenkezője áll be, s míg az élet középkorának tulajdonképpen az élet legegészségesebb szakának lennie, épen e kora közt található a testtel való ferde bánás következtében, egész seeregét a legtöbbször s leggyilkosabb betegségeknek, melynek a tüdő-sorvadás, köszvény, arany-ér, gyomorfájdás, alhasrekedés, rástör, anyaméhzenf stb. Hogy ily körülmények közt a szellemi tevékenység sem olyan, a milyen lehetne, sőt lennie kellene: természetes dolog, s nincs miért csodálkoznunk, ha a higgadt megfontolást, az értelem uralkodását az érzelem és akarat fölött, a cselekvésben való szilárdságot és kitartást a legtöbb embernél hiába keressük.

A mi a nemí viszonyokat s a hivatás különböző nemeiben követendő eljárásait illeti: ennek fejtegetése e cikk feladatai közé nem tartozik.

VII. Az élet magasabb kora.

A nemző erő elaltával végére jár az érettség korszaka, s a fogyás, a hervadás kora veszi kezdetét. Mivel az átmenet a férfi erőteljéből az öreg ember gyarlóságai sokaságába nagyon lassúdad: nem is lehet e korszak kezdetét élesen meghatározni, s különböző embereknél, különösen korábbi életmódjokhoz képest, majd jóval előbbre esik, majd jóval hátrább. Rendesen úgy veszik, hogy a nőnemnél e korszak a 40. és 50-ik, a férfiaknál az 50. és 60-ik év közt áll be.

Szokás azonban ezt is ketté osztani, úgy mint az első vagy korábbi és a második vagy későbbi vénség (aggrkor) idejére, mely utóbbi a 70 ik éven túl fekszik, s lassankint gyermekesedésben mutatkozik. Minthogy a magasabb életkorban a nemí élet merőben eltűnik, a két nemű öreget nem is szükséges külön bánásmódban részesíteni, hanem ugyanazon ételszabályok szólnak mindkettőjüknek.

Hogy valaki igen magas kort érhesen, szükségesnek látszik, a korábbi élet-szakaszokban minden betegséget, a mennyire csak lehet, kerülnie; mert majd mind azok, kik különösen magas (100 éven fölül) kort értek, arról emlékeznek, hogy alig voltak valaha betegek. Ennélfogva azoknak, kik magas kort jó egészségben elérni vágnak, főszabályként szól, hogy: „tarts mindemben okos mértéket s élj oly rendszeren, a mint csak lehet.”

Ha pedig a korai elvényülés főokait nyomon kövessük, ezekre találunk leginkább: első az életkort megelőző, tehát czélteljesztő életmód, és pedig úgy testi mint szellemi, nemí és kedélyi tekintetben; második a kicsapongó, magát tulizgató életmód (kivált nemí tekintetben való kicsapongások), igen korán és igen későn kötött házasság; tulságosan szűk, megszorult, testileg és szellemileg elcsigázó és elcsüggesztő állapot, bubánat és bugond,

szokatlan törődés, hidegvizzel való vakdühös élés, megrendítő események, gyakori s egymást gyorsan követő lebetegedések és erőfogyasztó nyavalyák, hogy a fiatalok, ha nagy közelségben élnek öregekkel, korán kezdenek öregeknek látszani.

De a korai vényülésnek főokozója az élet-erők (különösen pedig a nemzés erejének) gyors fogyasztása. Innen van, hogy tartósan tulzott testi és szellemi megerötetések, gyakori éjjeli munka, a test szükséges helyreállításának, melyet csak elegendő pihenés, alvás és alkalmas élelmezés által eszközölhetni, többszöri hosszabb elmulasztása, valamint a szeszekkel való mértékletlen élés, szembetűnőleg siettetik a vénség megérkezését.

Az élet magasabb korában a testi és szellemi erők lassankint fogyanak, mert az egyes szövetek és szervek jóságukból vesztenek. (Ezt nevezik involúciónak, rendszeren visszafejlődésnek, helyesebben töpörődésnek). De a szervek ezen visszaburkolódása nem esik meg sem hirtelen, hanem részben és lassan; majd ezt a rendszert éri előbb, a többi amaz, s onnan terjeszkedik egymásután a többire is. De sort e visszaburkolódás soha sem tart. Általánosságban maradvá, annyit mondhatni, hogy a szervek, melyek a gyermekben legelőbb fejlődtek, a vénségben utóljára záródnak be, tehát a tengéleli szervek, és viszont (a nemí-érzéki- és szellemi szervek). A hanyatló élet tünetmenyei többnyire olyanok, melyek az élet közép korában, mint körjelenségek szerepelnek, s melyek e miatt a vénségben töpörődési kóroknak is nevezetnek (sen-citus ipsa morbus). Természetes, hogy az ösörke még az előbbi korokban szokásos betegségeitől sem ment, csak hogy ezek a kor-okozta változásoknál fogva kissé más alakot öltenek.

A vénség jellemzői: az újhódási tehetőség hanyatlása (az újhódás gyengül, a vedlés ellenben tulsulyra kap); az anyagcsere lassúdása (s e miatt kisebb étvágy és szomj); a test tömegének megfogyása, (elsóványodás) elsorvadás; lágy és összehúzódásra képes részek (az izomrostok és edények) megmerevülése; színvesztés. E jelenségek legközelebbi és főoka a vér- és vérkerengés rosszabbra vált állapota; ez viszont az elkapott tengéleli szervek rosszabbra vált állapotának eredménye.

A vénség okozta változások ezek: a test külsején feltűnik az izomdus részek elsóványodása s a törzsnek összeesése; a bőr petyhüdt, száraz, ráncos, cserzett bőrhöz hasonló, szivós, és szennyesen sarga színt ölt; a száraz, érdes felhám erősebben hányja pikkelyeit; a fej rezeg, inog s a kebelre rogy; a haj öszül és hull; a bemélyedt szem száruhátyájának szőlőn fehéres gyűrű (a vénség íve, vagy az öregek karikája) támad, s a szemhéjak kissé összeszűgörodnak; az orczák és halanték besüppednek, s a halanték-útér szembetűnőbb és kigöztottabbnak látszik; a fogak az állcsontokból kihullanak, mi által az állcsontok keskenyülnek s az arcz megrövidül. A nyak vagy hosszú- és sovány-, vagy rövid- és vastagnak látszik; a mellkas elveszti idomát (s vagy hordóként duzzad, vagy behorpad) s nehezebben mozog; a test petyhüdt, a kultagok soványak.

Az öregek testén belül úgy látszik, hogy az idegek szárazabbak s fonyadtabbak, az agy kisebb, könnyebb, szivós állaga, s jóval több nedv veszi körül mint előbb; az érzékszervek sokféleképpen annyira elváltoztak, hogy teendőiket csak tökéletlenül végezhetik; a lélekészeti készülék (különösen a tüdő) szabályellenesen ki-ítágul; a sziv és a véredények vagy törékenyebbek, vagy lágyabbak; az emésztési szervek a belhám vastagabb, az izomhátya pedig kevesebbé fesszülékeny; a mirigyek elsorvadtak s kevesebbet válamíthatnak ki és el.

E változásokból meg lehet mindazon tünetmenyeket magyarázni, melyek a magasabb korban egymásután előfordulnak, s nem ritkán körtünetekül vétnetek, holott egészen természetesek. Az öregeket leginkább nyugtalanítja a rövid és fárasztó lélekzés (melynek oka a megrövidült tüdő, a merev mellkas s a lélekzési izmok erőtelensége), valamint érzékeik és izmaik gyengesége; gyakran hozzájárulnak ehhez még emésztési rendeltenségek és fejfájás (különösen szédülés). Az a gynak fogyása s az öregek agyviz-kórság

eléggé mutatja, hogy miért fogy náluk az emlékező s itelő tehetőség, miért válnak bezedésekké s miért ragaszkodnak oly makacsul saját megszokott nézeteikhez.

Amde e változások azután csakugyan előidéznek némely kóros állapotokat is, különösen tudó-hurutot köhögéssel, gyomor- és bél-hurutot étvágyhiánnyal, és hasmenéssel, szélhűdést (mivel a megmerevült véredények az agyban megszakadnak), a vérnek megmérgezését. (mivel a nedv-elvámódás megháboríttatik), a lábujjhegyeken támadó úszkót, (mivel a láb ütéri megcsontosodván, bedugulnak).

A magaskorúak ápolásának főszabálya ez: kerüljenek ki megszokott életmódjukban minden erőszakos változtatást; különösen veszélyes pedig az edzés és erősbödés utáni törekvés, valamint a megszokott ingerek megvonása is. Érze be életerejé és egészsége azon fokánál az öreg, melyet élete középkorából megtakarított. Okuljon bele korának állapotába, s ne azt keresse, mint lehetne azt gyarapítani, hanem azt, hogy mint kelljen a megelövőt megőrizni s vele takarékosan élni. Az élet folyamát legjobban serkentetik még a szeszeselek, ha mérsékletesen s alkalmas tápszerek kellő mennyisége mellett élnek velők, a miért nevezzi is egy ókori közmondás a bort az öregek tejének, a tejet meg az ifjak borának (vinum lac senum, lac vinum infantum). A többiben szükségletlen izomerőkődésektől, erőtető szellemi munkáktól, heves és kellemetlen indulatoktól, s érzéki izgultságtól, a mennyire csak lehet, tartózkodni s mindezeket távol kell tartani. Vidítsa fel kedélyét az ősz fiatal környezetel, mulatsággal és szórakozással.

Mi a táplálkozást illeti, ez táplálékony legyen, de egyszerű és könnyű emésztésű, lágy és leveses, kissé fűszeres. E végre szolgálhatnak jó erős húslevesek, nyers vagy híg tojás, tartalmazs kosonvásók (gelée), csemege sörbencek (osztrigák), finom készítésű kolbász, vagdalt hús, zsenge sülték (főleg vad és baromfi); szítán áttört könnyű hüvelyes vetemények s finomra gyurt tézrás ételek; meleg ser, csokoládé, tej, kávé jó tejföllel vagy tojássárgájával. Mindent, a mi tömör, apróra kell metélni, s a mennyire a rozsg fogak engedik, jól megrágni; fehér rozsg vagy buza-kenyér alkalmasabb a feketénél és korpatartalmonál. Az öreg ember csak kissé gazdagabb étkezés vagy tömör étele után is könnyen megérzi, hogy megvan terhelve; ennél fogva sokkal jobb egyszerű csak keveset és inkább többször enniük, s a mi kemény, szivós vagy rostos, kerülniök. Általában a vérűhagdosnak bő élelmezés által nem kell nagyon szaporítanak lennie, mert a szervek rosszabb mivoltánál fogva a vér az öreg ember testében nem kerenghet és át nem alakulhat kellőleg. Igen sok öreg ember hal meg előbb, hogysen kelene, csupán azért, mivel sokat eszik. Kezéssel az esteli lefekvés előtt sokat enni vagy épen csak enni is, már mindig árt. Ellenben az ebéd utáni szender jótékony.

Az öregek öltözete legyen melegebb az ifjakénál, mivel testök kevesebb meleget fejleszt már mint előbb, s mivel a vénség épen úgy mint a gyermekkor melegebb érzi magát legjobban. Ennek okáért ajánlatosak e korban a flanézrubonyok, gyapjúból szőtt belsőrüha, meleg ágytakarók, kimelengetett ágyak, jó-fűtésű lak- és hálószobák, száraz és napjártá szállás. Hideg évszakban s hideg tartás mellett sokkal több öreg hal meg, mint melegeben.

Melegfürdők, s általában a bőrnek tisztogatása meleg mosdások és ledörzsölések útján a bőr alábbhagyó tevékenységénél a fogva e korban főfontosságú dolgok közé

tartoznak. Öreg embernek hetenkint legalább egyszer kellene melegen fürödni, s a mellett bőrért előbb szappannal, azután pedig valamely zsiranyos állománnyal (mandola olajjal) megdörzsölnie.

Mint hogy az öregeknek az alvási hajlam úgy sem nagy, ennél fogva minél háborítatlanabb alvásról kell gondoskodni számukra (tág, jól szellőzőt és mérsékelt melegű szobában, magasan fektetett fejjel).

De mindenek fölött óvakodnia kell az öregnek mindentől, a mi szélhűdésre adhatna alkalmat.

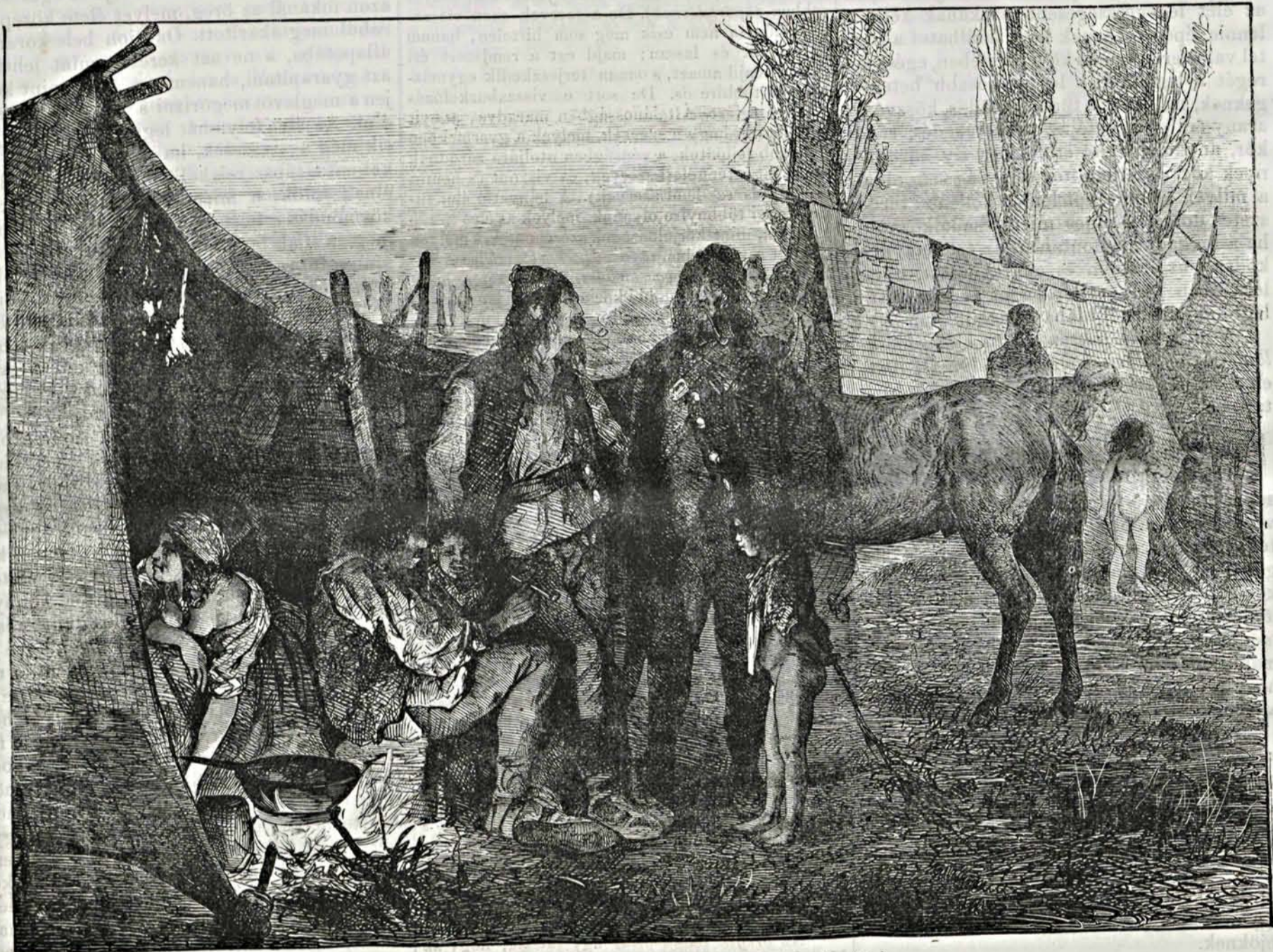
Betegségek, melyek e korban többnyire veszélyesebbek, mint az előbbieken, leginkább támadnak: a bőr meghűléséből, hideg tisztátalan levegőnek beszívásából, evés-ivásból, elkövetett vigyázatlanságból, valamint

ből s minő utakon vergődött egészen a berlini vámsorompóig. A német művészek e látványt, az ő szempontjaikból, valódi ritka szerencsének nézték, és sietve siettek, e civilizálatlan, de szerintök igen regényes és érdekes vad emberi csoportokat lerajzolni s különféle képekben közléteni. Azt írták, hogy ritka élvezet volt rájuk néznie e karsu, izmos testalkatok, ez olaszin barna arcbőr, e magas homlokok s mélyen fekvő, fekete szemek, a fénylő fekete, dus haj és szakál s a vakítólag fehér fogak szemlélete. Mind ez elbájolta a német művészeket.

Mi is szeretjük a mi muzikus cigányainkat, s elég szívességgel vagyunk a vályogvető, üstfoltozó, kovácsoló stb. komák iránt, kik nagy számmal élnek ez országban, de az ő csavargó életmódjuk iránt már el vagyunk kissé tempulva s — talán azért, mert az nálunk nem oly ritka dolog — nem látunk e nomád fajban annyi regényességet, mint a nyugati külföld emberei, kik az efféleket inkább csak hírből s képzeletök által szépitve, gyakran eszményítve ismerik. Hiszen majd min-

hajsörényvel. Épen oly gondtalanul mint a fuk sűrögnek a leányok is; csak egy fiatal sarjadzó hajadon paradézik némi komédiái pompában, ezüst himzésű ruhában s piros csizmában. Az asszonyok között csak a szebbek pazarolják magukra a fényűzést; a legtöbb asszony rút és hanyagul ülötve. Míg az öregebb tagok pipázgatva üldögélnék a sátrak előtt, addig a fiatalabbak a családi élet gondjaival bajlódnak; ölelik, csókolgatják az apró fajzadékat, mely minden sátorban egy-egy fészket foglal el. Azon apró purdék, a kik már saját lábukon tudnak állani, szájából szájba adják egymásnak a füstölő pipát, vagy kolduló pófával a néző-közönség közé vegyülnek, egymás elöl kapkodva el a közéjük dobott almiszant. Egy vásott kis kölyök fehér pléből készült pápaszemet tűz az orrára, s talán épen egy tudós berlini professzort csufol ki, a ki oda jött közéjük nyelvészeti tanulmányok végett.

A szülők oly elnézéssel bánnak a felcseperedő ivadékkal, a minő az ily természetes neveléshez szükséges. Egész kedvvel nézik játékaikat,

Magyar cigányok Berlin vidékén. — (Egy berlini rajz után.)

tulságos testi és szellemi megerőtetésből. Gyógyszereket a mellett, a mint csak lehet, ritkán kell alkalmazni.

Magyar cigányok Berlin vidékén.

Hová nem vetődik el ez a nyughatatlan, örökké kóbor faj!

Ki hinné, hogy északi Németország távol vidékein, a civilizációjokra büszke poroszok fővárosának kapui közelében is tanút verhet azon nomád ivadékok, melyről azt hinnék, hogy legfeljebb már csak a mi néptelen, lakatlan nagy pusztáinkon s ázsiai egyszerűségű falvaink határaitban meri magát egészen természetes, ruházatlan állapotában mutatni? Pedig az a kép, a melyet lapunk mai számában lát az olvasó, híven a természet után, s berlini művészek által van rajzolva, kik a porosz főváros számos polgárával együtt seregesebben mentek bámulni azon cigány-karavánt, mely nem régen, a jó ég tudja, Magyarország melyik sarká-

den költőjük érdeklél s rokonszenvvel foglalkozott velök s a cigány-romantikát ép úgy feltalálhatni az angol Scott Walter, a francia Hugo Viktor regényeiben, mint Murillo és Delaroche festményeiben, Béranger, Lenau és Geibel költeményeiben, Nem lehet ennél fogva csodálni, ha Berlin lakosainak minden osztálya seregesebben tódult ki a város kapui a vad emberek csodálatára. Egy szemtanu így írta le őket, egy elterjedt német lapban: A cigányok a szabad ég alatt ütötték fel ponyva-sátraikat. A sátrak mellett többnyire roszul táplált apró lovak voltak karókhöz kötve; a lovak száma nagyobb volt, mint a karaván tovább szállításához szükség lett volna, mert a cigány csak oly szenvedélyesen szereti lovát, mint a „Sport“ lovagja. Közbe állanak a csoport ingóságaival megrakott apró szekerek, melyekre a rongyokba öltözött purdék kapaszkodnak. Ezen gyermekek oly fura s úgyes mozdognak, mint a majmok, de testalkotásukra nézve a legszebb gyermekalakok, a minőket csak képzelhetünk: barnák, teljes idomuk, finom orrocskával, vért-piros ajkakkal, szikrázó szemmel s ragyogó fekete

kat, ugrádozásait, cigány kerekeiket s a családfő ott hever a gyepon, vagy valami régi szekéreket igazgat. A többi férfiak a lovakat etetik, majdnem valamennyi pipázgat, közé hangosan nevetgélnek s társalognak, új nyelven — mondja a berlini tudósító — a mely nem az ő „ütökben tartott“ saját nyelvök, hanem a horvát nyelvhez hasonló, (igen valószínű, hogy a dadék magyarul beszélték, a mit itt épen úgy ismernek, mint a horvátot.) A férfiak mind jól vannak öltözve; testüket köpönyeg borítja s ez alatt sűrű fehér gombos, szűk, rövid jankli van (bizonyosan a dolmányt érti az elbeszélő) lábaikat hosszú száru csizma s dús hajfűrű fejeiket széles karimájú kalap fedti. Így írják le a német lapok e náluk ritka család-embereket, a kik nekünk itt megszokott, jó ismerőseink. Még azt is elmondják rólok, hogy vajdák több ízben bementek Berlinbe is, s bérkocsion vitették magukat a város utcáin végig, még pedig teljes diszóltozeteikben, hogy egyéjten ne valjanak. Mondják, hogy audienciát kértek itt az osztrák követnél, de nem kaphattak, sőt inkább a hatóságok intézkedései folytán, meg kel-

lett fordítaniok a rudat, mert szépen „haza felé“ utasították őket. Hova lettek azóta? azt épen oly kevéssé tudjuk, mint azt, hogy minek és mikép vetődtek oda, a porosz intelligencia központjába?

Brodzky Sándor.

Egy derék művész, egy jeles magyar tájfestő arcképet mutatjuk be e lapok olvasóinak.

Brodzky Sándor született 1819-ben Pestmegyében, Tó-Almásán, hol atyja a báró Prónayak számtartója volt. A tudományt és művészetet igen kedvelő atyjától már kis korában nyert oktatást a festészet és zenészet elemeiben. 1838-ban a pozsonyi evang. lyceumban a bölcsészeti osztályt befejezvé, szülei kívánsága szerint, a pesti egyetemre lépett, hol az orvosi tanfolyam elméleti részét elvégezve, midőn a negyedik évben a betegágyal alkalmaztatnák, vette észre, hogy e nagy hidegvérűséget igénylő komoly pályán hivatását csakugyan eltévesztette; régi hajlama tehát újra felébredt s elhatározta, jövőjét, a tájfestészetnek szentelni, melynek gyakorlatával eddig csak melleleg foglalkozott.

1841-ben Bécsbe ment, hol a Szt.-Anna-akadémiában Mössner és Steinfeld tanárok vezetésével a tájrajzban alapos oktatást nyert. Az itt töltött három évet egyszersmind a klasszikai zenészet tanulmányozására is fordította, miután az itt működött — a hajdani nagy zeneköltők szellemében fejlődött — művészi erők előadásai neki rendkívüli élvezetet nyújtának, a mi képzelmi tehetsége fejlesztésére is jelentékeny hatást gyakorolt. A bécsi múkiállításokban alkalmá levén a müncheni festészeti iskola műveinek fejlettségét megismerni, további kiképezése kedvéért 1845-ben Bajorország fővárosába utazott. Itt a műgyesület tagjává lett s a régi, valamint az újabbkori festészetet gazdagon képviselő képesarnokok s több magán műtermek látogatása mellett főleg Rottman Károly kitűnő műveinek tanulmányozására fordítá figyelmét, melyekben a tájfestészet stílistikai irányja egész tisztaságában megalapítva szemlélhető.

Münchenből 1846-ban Tyrolba és Sveitzba tett kirándulást, 1850-ben pedig a bajor havasok közt szerzett tanulmányai szerint festett tájképeivel, először lépett fel sikeresen, a müncheni és egyéb németországi műgyuletek kiállításain.

Több mint 10 évi távolléte után hazájába visszatért s itt először Budán, később Pesten telepedett le, hol a műgyelet és több magánosok pártolásában részesülvén, honunk dús tájzépéségei ismerettségének szentelte életét. — Több külföldi tájképén s saját kompozícióján kívül — melyek részint a müncheni, részint a bécsi, lipseai, hamburgi stb. műtárlatok birtokába jutottak — megemlítettök: „A Balaton zivatarban“, „Tihany és Fűred“, „Arva vára“, „Esztergom környéke“, „A lomnici csucs“. Ezen festmények a pesti műgyelet által sorsoltattak ki. „Sasküvár a Garammentén“ a nemzeti múzeum képesarnokát, „Halastó a Kárpátokban“ Heckenast Gusztáv természet díszesíti.

1862-ben, a művészetre sulyosan ható viszonyok beálltával kénytelen volt ecsetét letenni s Molnár József festész barátjával, ő is a photographia terére szorított. Szerencséséjre Győrbe mentek, hol műtermök folyását a legnagyobb látogatásnak örvend.

Adja Isten, hogy mielőbb egy jobb kor viruljon hazai művészetünkre is, és művészeink, saját óhajtaik szerint is, mihamarabb kezökbe vehessék ismét — most csak igen keveset használt — ecsetjüket.

Ráth Károly.

A simontornyai régi vár.

Simontornya mezőváros, Tolnamegye északi határszélén, a Sió, Kapos egyesült folyói közt fekszik. A régi vár eredete, mivel a török iga alatt minden iromány tönkre tétetett, most már bizonyossággal nem tudatik. Csak hagyomány után gyanítható, hogy 1404-ik év körül Zsigmond király alatt épült, a midőn minden biztosabb helyet a törökök és tatárok beütései ellen kőfalakkal

Brodzky Sándor. — (Fénykép után.)

erősítették meg; de különben is az építés modora és anyaga azon időre mutatnak.

A várat Simontornyai István horvát bán építtette a moesár közepében egy szigeten; a várterony őrhely volt, a hajdani lakrészek az északi félen láthatók. — A várterony alapja az 1813-ik évben egyesített Sió-Kapos viz-szine alatt tölgyfa-

helyzetét mutatja, mivel a vár a Sió-Kapos anyafolyó jobb partján, egy szigeten, a bozót közt, több száz öltre a száraztól elválasztva volt építve, — A vár föld alatti része egészen üres, boltozatra van építve; a körülálló támaszfalakon keresztül biztos állás és járás történhetett; — a támaszfalak két öl vastagok s roppant erőfeszítésre építvők, s már századok óta dacolnak a viharral és elemekkel. Az őrtorony lőrészekkel ellátva, a bemenetel lehetetlenségét tanúsítja, körülötte semmi épületnek nyoma nem látható; jelenleg az utcák, épületek és udvarok föld alatti részein roppant tömeg kő, fa és más kevert anyag hever, majd három öl mélységben.

A mohácsi vész után az ország nagyobb része a török iga alá került, míg végre I. Leopold alatt, majd százötven év múlva felszabadítottott. — A simontornyai vár egy török basa lakása levén, hagyomány szerint a szőlőhegyen látható sáncból bevételén, a körülékvő helységek az által felmentettek. — 1708-ik év körül II. Rákóczy Ferencz felkelő seregei a simontornyai várat megszállották, ez időben Eszterházy Antal tábornok vezérlete alatt Heister császári seregeivel, egy a ráczokkal nagy ütközet volt az ugynevezett Mozehegy alatt, a mit jelenleg is egy fesület nélkül fenálló fakerezt hagyományképp tanusít. — Később Simontornya, Kölesd, Hőgyész és a körül eső falvak és puszták Merczi tábornoknak a főlég által adományképp adtak, a ki 1755. év körül örökös nélkül hunyván el, a birtok ismét az államra szállott. — Számos adományzás mutatja, hogy Simontornyan több közbirtokosság létezett; így említtetnek a Székely, Pesti, Horvát, Koháry, Hrabovszky stb. családok. De ezek már csak hagyományképp vannak emlékeztetben. — A simontornyai uradalmat 1796. évig gróf Styrom Károly bírta; az utolsó ivadék tizenhat éves korában hunyván el, a birtok ismét az államra szállott; 1805-ik évben gróf Eszterházy Károly, Zólyom és Dobroniva uradalmakat adta érte az államnak cserébe, így jött a simontornyai uradalom Eszterházyak birtokába; 1820-ik évben báró Sina Simon gróf Eszterházy Károlytól megvette készpénzen.

A török iga alatt, mint mondtuk, a vár majd 150 évig egy basa lakása volt, s a mint némely maradványok mutatják, ezen idő alatt itt sok viszontagság és építési változás történt. — A budai török fő kormányzó ság alárendeltjei közt voltak: Erd, Ercsi, D.-Földvár, Simontornya, Ozora, Török-Koppány és N.-Kanizsa, hol külön külön basások voltak.

Magyarország felszabadítván a török alul, a megyék rendeztettek; e szerint a Sió-Kapos viz-ágya Fejér-, Veszprém- és Tolnamegyéket választá el. — Simontornya város három részbe esett: a felső város mint a Sió-Kapos vízmeder balrészre Fejérmegyébe esett, mi által a vásártartás, az adóbehajtás nagy akadályllyal járt; azért később Simontornya város határa tette a fejér- és tolnamegyei közös határt, s azóta a felső-, belső- és alsóváros az egész határral együtt Tolnamegyéhez tartozik.

Nevezetesebb régi épületei közül fennáll jelenleg a régi megyeház, melynek két tornya az előbbi években elbontott. Ezen épület Jerontásakor még láthatók voltak a vallató és kinzó csavarak; a föld alatti tömlőzők pedig a nedvesség ellen tölgyfával voltak oldalt kibélelve és feneken pallózza.

Styrom gróf emeletes lakháza czölöpköre építve, igen erős fal és boltozatokkal ellátva az idő viharainak majd egy század óta van kitéve.

A tatárok betörésekor a völgyek gáttakkal voltak elzárhatók az átkelés biztosítása végett. Azon

A simontornyai vár maradványa. — (Fénykép után.)

czölöpköre és erős gerendákra három öl mélységre van építve; az alrész másfél, a felső pedig egy öl vastag falakkal van ellátva; — a torony és a vár lakrésze kör-alakban roppant erős bástyafállal volt bekerítve. A torony mellett a bejárás felhúzó kapun át történt; ezen kívül 20 öl széles sánc s ismét erős kőfal-kerítés létezett, mely sánc a Sió medréből vízzel volt körülvesztetve.

Egy 1769-ik évi térkép a vár roppant erős

T Á R H Á Z.

Ipar, gazdaság, kereskedelem.

(A pesti löversenyek idejének megváltoztatása) forog szóban. Ugyanis, azon tekintetből, hogy a lótalajdonosok versenylovaikkal egymás után több gyepen is megjelenhessenek, a versenyek idejét szabályozni akarják. E terv szerint a pesti versenyek jun. 17. 18. s október utolsó napjaira esnének. — E tervre a „V. Versenylap” helyes megjegyzést tesz. Pesten a versenyek eddig mindig május utolsó vagy június első napjaiban voltak, midőn a medárdi vásár előhete, a gazdaság-egyleti gyűlés, tárlat s a többi érdek a nagy közönséget összegyűjté s nem látjuk át, ugymond, mért áldozná fel Pest ezen kiváló érdekét oly kisebb versenyterek kényelmének, mint Prenzau vagy Harburg, annál kevésbbé, miután az új terv szerint a nagyobb versenytereken futott lovak Pestre s innen azokra, a kitűzött időre pihentek és versenyképesen különben sem érkezhettek meg. Továbbá az említett tervben Debreczen és Kolozsvár érintve sincs. Azért nekünk inkább érdekünkben állana, az ősz idején összehozni kolozsvári, debreczeni és pesti versenyek határnapjait közös egyetértéssel akként megállapítani, hogy az egyik gyepek a másikéknak ne ártsanak: miért is igen jó volna, ha az illető lovaregyletek — tekintettel az október 20—25-ke közé eshető pesti őszi időnyire — versenyek mikor tartása iránt már most érkekezzenek s az eredményről a pesti lovaregyletnek január első hetében tartandó választmányi ülését értesítik.

(A magyarországi lótenyésztésre) szánt pénzalapból Cavaliero Ferenc Angliában az idén egy sötét pej mént vett; neve *Zeland*, s ha nem is első rendű mén, minőnek ára 50—60 ezer forint, mindenesetre a jelesebbek egyike. A napokban már Pestre leszálltva.

(A magyarországi lótenyésztésre) szánt pénzalapból Cavaliero Ferenc Angliában az idén egy sötét pej mént vett; neve *Zeland*, s ha nem is első rendű mén, minőnek ára 50—60 ezer forint, mindenesetre a jelesebbek egyike. A napokban már Pestre leszálltva.

Közintézetek, egyletek.

(A magyar tudományos akadémia) nyelv- és széptudományi osztályának decz. 12-én tartott ülésében Fogarassi János r. tag értekezett, folytatva előadását a s. ély népköltési gyűjteményről nyelvészeti tekintetben. Utána Toldy Ferenc „klasszikai nemzeti eposzunk”-ról értekezett, Czuczor, Vörösmarty, Debreczeni Márton, s Horváth Endre hőskölteiméit tizesen tárgyalva. — Az ülés egyéb tárgyai közül fölemlítendő az akadémia újabban bejelentett adakozások, ugyanis, uralkodó Lichtenstein János herceg 3000 forintot, hg. Windischgrätz Alfred 1000 fót, gróf Harrach Ferenc 1000 fót adott az akadémia palotájára. Az akadémia tőkéjét pedig Kallos Lajos 1. tag. 50 fttal gyarapította.

(Az első magyar általános biztosító-társaság) népszerűségének s azon bizodalomnak, melylyel iránta a külföld is viseltetik, sok jelét vették már. Tudjuk, hogy Triesztben, annyi tengeri biztosító-társaság székhelyén, az első magyar általános biztosító-társaság iránt, mindjárt működése első éveiben is a bizodalom oly mértékben nyilvánult, hogy tengeri biztosítási díjakban a versenyös társaságok közt legtöbb díjat vett be. Tudjuk, hogy alig tett lépéseket a hazai társaság az aludnai tartományokban főgynökségek felállítása végett, s a legtekintélyesebb kereskedőházak vetélkedtek, mint a „Bukarster Allg. D. Zeitung” 89-ik számában olvassuk, a főgynökségek elvállalásában.

A működést hazai társaságunk Bukurest, Jassy és Galaczban nemsokára meg is kezdendi. Azonban a népszerűség, a bizodalom legkitünőbb jelének tartjuk a hazai intézetnek Prága fővárossal kötött szerződését. A „Tagesbohe für Böhmen” című lapban olvassuk, hogy Prága fővárosnak f. évi decz. 6-án engedélyezett kölcsönösen a külföldi első rendű sakk-klubok egyikét harczra szólítja föl. A játszma, mely ennek folytán létrejön, levelezés vagy távirdu utján lesz vezetendő. Ez érdekessé teszi a versenyek terveinek előkészítésére már bizottmá-

nyok vannak kinevezve. E harczok mindenesetre nagy érdekelt fognak gerjesztetni, s mig bennök a pesti sakk-játszók önbizalmának jele nyilvánul, másrészt az ifjú egyet életrevalóságára mutatnak.

(A levélforgalom Pesten) a mult évben 2,755,946 darab volt, s így a megelőző évit sokkal fölülháladta. A belvárosi levélforgalom azonban tetemesen csökkent; ugyanis 1863-ban 200,000-rel kevesebb magánlevél fordult meg a postán, mint a megelőző évben.

(Postai rendelet.) Egy előfordult eset alkalmából miniszteri rendeletet bocsátottak ki, hogy a postai pénz- és áruszállítványokról szóló törvényekben, melyeknek a nyilvános okiratok jellegével kell birniök, vakarás vagy nem olvasható javításnak nem szabad előfordulni. A kik ez ellen tesznek, a rend érdekében alkalmazandó büntetések alá esnek.

(A postai közlekedés Orosz-Lengyelországnak), mint a helybeli postaigazgatóság hivatalosan hirdeti, ismét helyre van állítva s az oda szülő pénzlevelek főtételének nincsenek több akadályai.

(Magyar színészek német közönség előtt.) Említettük, hogy a kisszállási német gazdatisztek, kik gyermekeiket már magyaroknak nevelik, Hetényi szintársulatát magukhoz hívták néhány vendéglőadásra. E társulat Kisszálláson nyolcz előadást tartott, s mint velünk tudtadják, mindig meglehetősen finanziaalis eredménnyel. Hetényi társulata e pártolást meg is érdemelte, mert egy előadást kivéve, dícséretesen oldotta meg feladatát. Tagjai ámbár többnyire fiatal kezdő színészek, de szorgalmasak s érzik hivatásukat. A társulat e hó 4-én vett búcsút a derék német gazdatisztek-től, kik a magyar színészet pártolásában több magyar helyen is tulettek.

Közlekedés.

(Magyar színészek német közönség előtt.) Említettük, hogy a kisszállási német gazdatisztek, kik gyermekeiket már magyaroknak nevelik, Hetényi szintársulatát magukhoz hívták néhány vendéglőadásra. E társulat Kisszálláson nyolcz előadást tartott, s mint velünk tudtadják, mindig meglehetősen finanziaalis eredménnyel. Hetényi társulata e pártolást meg is érdemelte, mert egy előadást kivéve, dícséretesen oldotta meg feladatát. Tagjai ámbár többnyire fiatal kezdő színészek, de szorgalmasak s érzik hivatásukat. A társulat e hó 4-én vett búcsút a derék német gazdatisztek-től, kik a magyar színészet pártolásában több magyar helyen is tulettek.

(A meixkói hadsereg magyar tisztjei.) Azon önkéntes hadsereg, mely e hó elején amerikai útjára indult, s melyből közelebb mi is mutatunk be egyes alakokat, hazánkfiak közül is többeket számlál sorai között. Érdekesnek találjuk az ott tiszti állomást nyert hazánkfiait névszerint is közleni. A *huszárok*nál: Godolics Alfréd és b. Zilics Guidó őrnagyok; Maske Ede főhadnagy és segéd; gr. Vickenburg Ede, szent-györgyi Czeke Miklós, Auer Gusztáv főszázadosok; Nikolics Emil, Dugovich Károly, Lahner Ferdinand, Sziszáni Mihály, Palkovics János, Sebes M. alszázadosok; Bogyai Tódor, Hauska Ede, Berger Vilmos, Kap Sándor, Graff Mátyás, Vagner Károly, Kavetzky Apollino, Latinovics Odón főhadnagyok; Mihailovics Adolf, Farkas Vince, Hajnis János, Mokker Henrik, Almásy Jenő, Mitalai János, Kovács János, Csizmadia János, Dipolt Gyula alhadnagyok. A *vadászok*nál: László Belizár és Bogay Vince századosok; Bydeskuty Sándor, Gönczy Lajos, Spivák Antal, Varga Lipót és Csergei János alhadnagyok. A *utászok*nál: Bydeskuty Aladár. *Orosz*: dr. Magyar. — A „Bolivian” hajón ment összesen 46 tiszt, 1100 közember; a „Peruvian”-on 26 tiszt, 1117 közember; a „Veracruz”-on 26 tiszt, 1024 közember. Eddig összesen 3339-en, e közt 300 huszár.

(A pesti állatkertre) már eddig 65,000 főt irtak alá.

(Uj báró.) Uray Bálint a Nagyváradon létezett cs. kir. országos főbíróvánsztek nyugalmasított elnöke, hallomás szerint bárói méltóságot nyert.

(Két öngyilkosság.) Egy szegedi molnár és kedvese, a napokban úgy nevezett szerencsival mérgezték meg magukat. A mérég nem ölt mindjárt, de irtózatot kinokot okozott, miért a kuban kerestek sebesebb halált, de minthogy kevés víz volt benne, itt sem értek célt. A kútból ugyan elve vonták ki őket; de a mérég néhány nap múlva megtette hatását s fölboncolások mindkétnek gyomrárt egészen összemarzagolva találták.

(Halálhír.) Fekete Fülöp, a ciszter szerzetes, a ki mint tanár csak az egri gimnáziummal 26 éven át működött, e hó 11-én Egberben elhunyt, 72 éves korában.

(Öngyilkosság.) Buda város közügyésze, M. A. e hó 13-án reggel agyonlőtte magát; de rosszul találtán, csak hosszas kintlódás után halt meg. Öngyilkosságának oka még tudva nincsen.

(Halálhír.) Fekete Fülöp, a ciszter szerzetes, a ki mint tanár csak az egri gimnáziummal 26 éven át működött, e hó 11-én Egberben elhunyt, 72 éves korában.

(Öngyilkosság.) Buda város közügyésze, M. A. e hó 13-án reggel agyonlőtte magát; de rosszul találtán, csak hosszas kintlódás után halt meg. Öngyilkosságának oka még tudva nincsen.

(Halálhír.) Fekete Fülöp, a ciszter szerzetes, a ki mint tanár csak az egri gimnáziummal 26 éven át működött, e hó 11-én Egberben elhunyt, 72 éves korában.

(Öngyilkosság.) Buda város közügyésze, M. A. e hó 13-án reggel agyonlőtte magát; de rosszul találtán, csak hosszas kintlódás után halt meg. Öngyilkosságának oka még tudva nincsen.

(Halálhír.) Fekete Fülöp, a ciszter szerzetes, a ki mint tanár csak az egri gimnáziummal 26 éven át működött, e hó 11-én Egberben elhunyt, 72 éves korában.

(Öngyilkosság.) Buda város közügyésze, M. A. e hó 13-án reggel agyonlőtte magát; de rosszul találtán, csak hosszas kintlódás után halt meg. Öngyilkosságának oka még tudva nincsen.

(Halálhír.) Fekete Fülöp, a ciszter szerzetes, a ki mint tanár csak az egri gimnáziummal 26 éven át működött, e hó 11-én Egberben elhunyt, 72 éves korában.

(Öngyilkosság.) Buda város közügyésze, M. A. e hó 13-án reggel agyonlőtte magát; de rosszul találtán, csak hosszas kintlódás után halt meg. Öngyilkosságának oka még tudva nincsen.

(Halálhír.) Fekete Fülöp, a ciszter szerzetes, a ki mint tanár csak az egri gimnáziummal 26 éven át működött, e hó 11-én Egberben elhunyt, 72 éves korában.

(Öngyilkosság.) Buda város közügyésze, M. A. e hó 13-án reggel agyonlőtte magát; de rosszul találtán, csak hosszas kintlódás után halt meg. Öngyilkosságának oka még tudva nincsen.

(Halálhír.) Fekete Fülöp, a ciszter szerzetes, a ki mint tanár csak az egri gimnáziummal 26 éven át működött, e hó 11-én Egberben elhunyt, 72 éves korában.

Melléklet a Vasárnapi Ujság 51-ik számához 1864.

(Nyul, mely sást fogott.) Csiferen, Pozsony-megyében történt, hogy az uradalmi vadász erdőn járva, jó távolból nyulat pillantott meg, mely valami teherrel hátán bokor alá futott. A vadász oda sietve, a nyul hátán hatalmas sást talált, mely azonban se zsákmányát felemelni, se belé merült karmait kiszabadítani nem bírta. A rájuk borított köpeny mind a kettőt fogolylyá tette; a felvágott koponyáj nyul kimult, de a lánzcra vert sas gróf Zichy Károly udvarában elmélkedik a szabadság szép napjairól.

(Óriási vadkan.) Szászkezd mellett, Erdélyben, vadkant ejtettek el, melynek sulya 365 font, agyarái 3 és fél, sertéje pedig majd 6 hüvelyk hosszú volt.

(Fölszüllesztés régi műemlékeink ügyében.) A nagy tud. akadémia archaeologiai bizottságának egyik főladata az, hogy a hazában létező régiségeket folytonos figyelemmel kísérje, híven folyjezesse, és saját közremunkálása, vagy nemeslelkű honfiak által fenntartott, az enyészettől megmenett vagy javított műemlékekről, egyéb talált régiségekről, a nemzeti muzeumnak e nomü szaporodásáról és szerzeményeiről közlőnyében, az archaeologiai közlőnyekben „Régiségi Krónika és Repertorium” címek alatt a mennyre lehet, hű leírást, teljes összeírást adjon. — Ezen feladatok a bizottsági szerkesztő leginkább akkor felelhetne meg, ha a létesítendő országos középponti archaeologiai bizottság conservatorai és levelezői által az ilyen tárgyra vonatkozó jelentései folytán, ezen hitelességgel bíró adatokat felsorolhatná, de hogy addig se legyen e tekintetben érezhető, és csak nagy nehezen pótolható hiány, mig a régen óhajtott országos bizottság életbelép, továbbá, hogy a szerkesztő ezen fontos teendőjében egyedül a sem elég hitelességű, sem kívánt teljességgel nem bíró hírlap-tudósításokra ne szorúljon: ugyanazon archaeologiai bizottság XII. ülése jegyzőkönyvének 113-ik pontjában határozta, hogy hazánkban t. cz. hivatalai, egyházi és világi előjáróságai és az összes magyar értelmiség nyilvánosan fölszólíttassanak, miszerint hivatalos területeken vagy vidékükön létező régi műemlékeket és újabb leleteket röviden ismertetvén és egyedül valódi adatok nyomán lelkiismeretesen leírván, alulírthoz intézendő leveleikben haladéktalanul bejelenteni sziveskedjenek. Így nemsok az archaeologiai Krónika és Repertorium érdekességét, alaposágát, és sokoldalúságát fogják emelni, hanem a keletkező magyar archaeologiai tudományak is megbecsülhetlen szolgálattal teendnek. — Pest, 1864. decz. 12-én. — *Rómer Flóris*, a nagy tud. akad. archaeol. bizotts. előadó szerkesztője.

(Helyesreigazítás.) A „Vámbéry Arminak” című, mult számunkban közlött kötetemnyből, leírás hibából, hat sor kimaradt, azokat, mint a Balaton és Dunát említő sor után következőket, pótlólag itt adjuk: „Elvegyltél népek közt, messze kinn, Keresve a nyelvet, mely ajkain A mienkhez hasonlót legyen: Hogy lásd, e nyelv mily gazdag, eleven, Benne vihar és ha kell, zene szól... És felkiált, nincsen párja sehol!”

(Helyesreigazítás.) A „Vámbéry Arminak” című, mult számunkban közlött kötetemnyből, leírás hibából, hat sor kimaradt, azokat, mint a Balaton és Dunát említő sor után következőket, pótlólag itt adjuk: „Elvegyltél népek közt, messze kinn, Keresve a nyelvet, mely ajkain A mienkhez hasonlót legyen: Hogy lásd, e nyelv mily gazdag, eleven, Benne vihar és ha kell, zene szól... És felkiált, nincsen párja sehol!”

(Helyesreigazítás.) A „Vámbéry Arminak” című, mult számunkban közlött kötetemnyből, leírás hibából, hat sor kimaradt, azokat, mint a Balaton és Dunát említő sor után következőket, pótlólag itt adjuk: „Elvegyltél népek közt, messze kinn, Keresve a nyelvet, mely ajkain A mienkhez hasonlót legyen: Hogy lásd, e nyelv mily gazdag, eleven, Benne vihar és ha kell, zene szól... És felkiált, nincsen párja sehol!”

(Helyesreigazítás.) A „Vámbéry Arminak” című, mult számunkban közlött kötetemnyből, leírás hibából, hat sor kimaradt, azokat, mint a Balaton és Dunát említő sor után következőket, pótlólag itt adjuk: „Elvegyltél népek közt, messze kinn, Keresve a nyelvet, mely ajkain A mienkhez hasonlót legyen: Hogy lásd, e nyelv mily gazdag, eleven, Benne vihar és ha kell, zene szól... És felkiált, nincsen párja sehol!”

(Helyesreigazítás.) A „Vámbéry Arminak” című, mult számunkban közlött kötetemnyből, leírás hibából, hat sor kimaradt, azokat, mint a Balaton és Dunát említő sor után következőket, pótlólag itt adjuk: „Elvegyltél népek közt, messze kinn, Keresve a nyelvet, mely ajkain A mienkhez hasonlót legyen: Hogy lásd, e nyelv mily gazdag, eleven, Benne vihar és ha kell, zene szól... És felkiált, nincsen párja sehol!”

(Helyesreigazítás.) A „Vámbéry Arminak” című, mult számunkban közlött kötetemnyből, leírás hibából, hat sor kimaradt, azokat, mint a Balaton és Dunát említő sor után következőket, pótlólag itt adjuk: „Elvegyltél népek közt, messze kinn, Keresve a nyelvet, mely ajkain A mienkhez hasonlót legyen: Hogy lásd, e nyelv mily gazdag, eleven, Benne vihar és ha kell, zene szól... És felkiált, nincsen párja sehol!”

(Helyesreigazítás.) A „Vámbéry Arminak” című, mult számunkban közlött kötetemnyből, leírás hibából, hat sor kimaradt, azokat, mint a Balaton és Dunát említő sor után következőket, pótlólag itt adjuk: „Elvegyltél népek közt, messze kinn, Keresve a nyelvet, mely ajkain A mienkhez hasonlót legyen: Hogy lásd, e nyelv mily gazdag, eleven, Benne vihar és ha kell, zene szól... És felkiált, nincsen párja sehol!”

(Helyesreigazítás.) A „Vámbéry Arminak” című, mult számunkban közlött kötetemnyből, leírás hibából, hat sor kimaradt, azokat, mint a Balaton és Dunát említő sor után következőket, pótlólag itt adjuk: „Elvegyltél népek közt, messze kinn, Keresve a nyelvet, mely ajkain A mienkhez hasonlót legyen: Hogy lásd, e nyelv mily gazdag, eleven, Benne vihar és ha kell, zene szól... És felkiált, nincsen párja sehol!”

(Helyesreigazítás.) A „Vámbéry Arminak” című, mult számunkban közlött kötetemnyből, leírás hibából, hat sor kimaradt, azokat, mint a Balaton és Dunát említő sor után következőket, pótlólag itt adjuk: „Elvegyltél népek közt, messze kinn, Keresve a nyelvet, mely ajkain A mienkhez hasonlót legyen: Hogy lásd, e nyelv mily gazdag, eleven, Benne vihar és ha kell, zene szól... És felkiált, nincsen párja sehol!”

(Helyesreigazítás.) A „Vámbéry Arminak” című, mult számunkban közlött kötetemnyből, leírás hibából, hat sor kimaradt, azokat, mint a Balaton és Dunát említő sor után következőket, pótlólag itt adjuk: „Elvegyltél népek közt, messze kinn, Keresve a nyelvet, mely ajkain A mienkhez hasonlót legyen: Hogy lásd, e nyelv mily gazdag, eleven, Benne vihar és ha kell, zene szól... És felkiált, nincsen párja sehol!”

(Helyesreigazítás.) A „Vámbéry Arminak” című, mult számunkban közlött kötetemnyből, leírás hibából, hat sor kimaradt, azokat, mint a Balaton és Dunát említő sor után következőket, pótlólag itt adjuk: „Elvegyltél népek közt, messze kinn, Keresve a nyelvet, mely ajkain A mienkhez hasonlót legyen: Hogy lásd, e nyelv mily gazdag, eleven, Benne vihar és ha kell, zene szól... És felkiált, nincsen párja sehol!”

(Helyesreigazítás.) A „Vámbéry Arminak” című, mult számunkban közlött kötetemnyből, leírás hibából, hat sor kimaradt, azokat, mint a Balaton és Dunát említő sor után következőket, pótlólag itt adjuk: „Elvegyltél népek közt, messze kinn, Keresve a nyelvet, mely ajkain A mienkhez hasonlót legyen: Hogy lásd, e nyelv mily gazdag, eleven, Benne vihar és ha kell, zene szól... És felkiált, nincsen párja sehol!”

(Helyesreigazítás.) A „Vámbéry Arminak” című, mult számunkban közlött kötetemnyből, leírás hibából, hat sor kimaradt, azokat, mint a Balaton és Dunát említő sor után következőket, pótlólag itt adjuk: „Elvegyltél népek közt, messze kinn, Keresve a nyelvet, mely ajkain A mienkhez hasonlót legyen: Hogy lásd, e nyelv mily gazdag, eleven, Benne vihar és ha kell, zene szól... És felkiált, nincsen párja sehol!”

(Helyesreigazítás.) A „Vámbéry Arminak” című, mult számunkban közlött kötetemnyből, leírás hibából, hat sor kimaradt, azokat, mint a Balaton és Dunát említő sor után következőket, pótlólag itt adjuk: „Elvegyltél népek közt, messze kinn, Keresve a nyelvet, mely ajkain A mienkhez hasonlót legyen: Hogy lásd, e nyelv mily gazdag, eleven, Benne vihar és ha kell, zene szól... És felkiált, nincsen párja sehol!”

(Helyesreigazítás.) A „Vámbéry Arminak” című, mult számunkban közlött kötetemnyből, leírás hibából, hat sor kimaradt, azokat, mint a Balaton és Dunát említő sor után következőket, pótlólag itt adjuk: „Elvegyltél népek közt, messze kinn, Keresve a nyelvet, mely ajkain A mienkhez hasonlót legyen: Hogy lásd, e nyelv mily gazdag, eleven, Benne vihar és ha kell, zene szól... És felkiált, nincsen párja sehol!”

(Helyesreigazítás.) A „Vámbéry Arminak” című, mult számunkban közlött kötetemnyből, leírás hibából, hat sor kimaradt, azokat, mint a Balaton és Dunát említő sor után következőket, pótlólag itt adjuk: „Elvegyltél népek közt, messze kinn, Keresve a nyelvet, mely ajkain A mienkhez hasonlót legyen: Hogy lásd, e nyelv mily gazdag, eleven, Benne vihar és ha kell, zene szól... És felkiált, nincsen párja sehol!”

(tükeletesen elfogyott.) Ennélfogva tisztelettel felszólítjuk mindazokat, kik a jövőre nézve könyveket megrendelni óhajtanának, hogy a fentebbi munkákat megrendeléseikben már többé ne válasszák; ez alkalommal bátrak vagyunk minden könyvbarátot még az iránt is figyelmeztetni, hogy a leszállított könyvekről szóló árszabályokat kívánatra ingyen s bérmentesítve küldjük meg, — hogyha az árjegyzék megrendelése szintén bérmentesítve történik. — Pest, decz. 14-én 1864.

Heckenast Gusztáv, könyvkiadó hivatala.

Nemzeti színház.

Péntek, decz. 9. „*XI. Lajos*.” Francia dráma 4 felv.

Szombat, decz. 10. „*Macbeth*.” Opera 4 felv. Füredi M. vendégjáték.

Vasárnap, decz. 11. „*Szentivánéji dom*.” Színmű 4 felv. Irta Shakespeare, fordította Arany János.

Hétfő, decz. 12. *Először*: „*Montjoye*.” Színmű 5 felv. Irta Feuillet Oktáv. Franciaából ford. Deák Farkas. A hirneves szerző ez újabb műve sokban igazolta azon dicsőretet, mely színrehozását megelőzte. Tárnya inkább regénynek illő, s egész menete csattanós éleketben nem gazdag ugyan: de az a finomság, mely párbeszédekben előlik, meséjének érdekessége, s különösen mellékleteinek élethű festése, kellemes benyomást tesznek a szemlélőre s a darab számára a sikert állandóan biztosítják. A fordítás sok jó igyekezetről tanusodik. — A szereplők közül Fekeli, Jókainé Lendvaine és Szerdahelyi arattak megérdemelt tetszést, s egy kis tulzást leszámítva, Sziget i gon tetszett. A közönség meglehetősen számmal volt jelen s elégtelen távozott.

Kedd, decz. 13. „*Bánk bán*.” Opera 3 felv. Erkel F.-től. Füredi M. vendégjáték. A vendég művész mellett Pauline-Markovics Ilka tünt ki leginkább, Melinda szerepében.

Szerda, decz. 14. Másodszor „*Montjoye*.” Színmű 5 felv. Franciaából ford. Deák Farkas.

Csütörtök, decz. 15. „*A sevillai borbély*.” Vig opera 3 felv. Füredi hatodik föllepte.

Szerkesztői mondanivaló.

7442. *Oroszáza*. Gy. V. Az ilyen „jlesztgetések” azután a valódi öröndetes meglepetések egy szerkesztő karácsonyi napjaiban. Fogadják érte legszívesebben köszönetüket. A másik „rémhír”, ha lehet, még ennél is jobban megörövendeztetett. Kerjük mielőbbi valóítását s az eddigi szives jó indulat további fenntartását. Lapunk csak ily erkölcsi és szellemi erők összemunkolásának köszöni életképességét.

7443. *H. Bösörény*. E. A lap új évtől kezdve meg van rendelve.

7444. *Halle*. M. K. Kiadónk szívesen beleegyezik, hogy az ottani magyar olvasó-körnek lapjaik egy példányt rendesen megküldessék. Kívánjuk, hogy gyakran emlékezzenek meg önk a hazai viszonyokra, melyekből egy időre kiléptek.

7445. *Kis-Szállás*. Sz. L. Láthatta ön, hogy tudósítást már megelőzte egy másik. De azért legyen máskor szerencsénk.

7446. *N. Körös*. L. L. Kedves barátom, ilyenkor látja az ember, minő kár, hogy Kecskemétnek vagy Körösnek nincs valami helyi érdekelt képviselő lapja. Ama két vers felségesen foglaltható ott helyet. Így sajnálattal nélkülözünk benn e a közérdeklőséget. A többit mielőbb.

7447. *Pest*. P.-Márton. A történelmi fejtegetést élvezettel olvastuk s lapunk irányával teljesen megegyezőnek találtuk. Az új évi folyamán méltó helyet fog elfoglalni.

7448. *Pest*. V. V. A népméltó rajzon meglátjuk Dickens ragyogó tollának varázsa, s bár itt-ott több könyvüség szeretnénk látni a fordításban, egészben véve mégis érdekes kép vált belőle. Mihelyt lehet.

7449. *Szekely népdalok*. A folytatás az előbbiekhöz mellé. Az szeretnők tudni, mennyiben igazi népdalok ezek, s mennyiben saját készítmények?

7450. *Saroltának*. Privát enyelgésnek jó.

7451. *N. Korpad*. B. B. Örömmel vettük az ígret ily gyors és kedvező teljesedését.

7452. *Igló*. Reklamáljuk-e vagy ne?

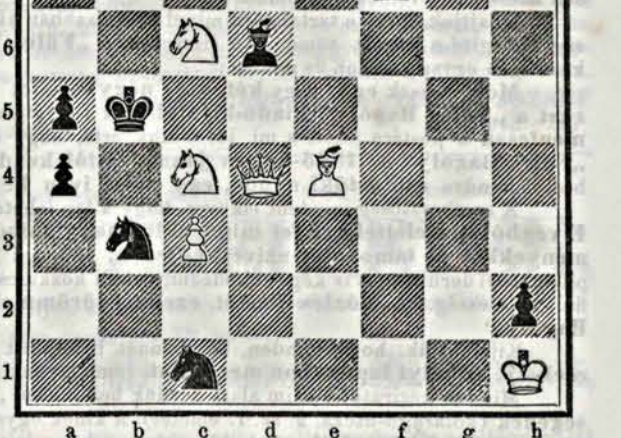
7453. *Szárta*. D. J. Hogy ez évben még egyszer találkozhattunk, jól esett tapasztalunk.

7454. *Vejeite*. Sz. M. Azt a régen ígret képet mikor kapjuk már? Bizony magunk megünk el érte s lehozuk az eredetivel együtt!

SAKKJÁTÉK.

259-ik sz. f. — Mitscheson Vilmostól (Londonban).

(E feladvány a mult londoni tornán pályadíjat nyert feladványok közül való, s különösen szép mat-állása miatt figyelmet érdemel.)

Világos indul, s 4-ik lépésre matot mond.

A 255-dik számú feladvány megfejtése. (Mári Istvánról Pesten.)

1. f e 1 - d 2 tetszés szerint.
2. b e 3 - d 3 + tetszés szer. út.
3. e 2 - e 3 + mat.

Helyesen fejtették meg *Vessprémben*: Fülöp József. — *Nagyváradon*: Pál Rerész

Heckenast Gusztáv könyvkiadó hivatalában (Pesten, egyetem-utca 4. sz.) megjelent, s minden könyvkereskedő- és könyvtőlél kapható:

Falusi Gazda naptára

1865-ik évre.

A földmiveltés, kertéi- és gazdaság évi közlönye.

Szerkeszti **Dr. Farkas Mihály**, földbírtokos.

Allandó konyhakerti falnaptár-melléklettel.

Első évfolyam.

Ára füzve 80 krajczár ausztriai értékben.

TARTALOM.

A felsőleges uralkodó-ház. — Csillagászati és kortani jellemzés. — Naptár. — Bélyegképek. — Az angol mezei gazdaság alapszabályai hazánkbeli gazdálkodás módjával összehasonlítva, illetőleg a növények természetét s az állatok tenyésztését. Reischer Endrétől. — A homok-föld legelőszélerű miveltése és hasznosítása, vagyis: A homokgazdaságról. — Még néhány szó a fű-föld-homok megkötéséről. Dr. Farkas Mihálytól. — Szántóföldek, rétek és legelők beüzemlése eleven sövényzettel, különösen legelő és fű-föld javítása tekintetében. Dr. Farkas Mihálytól. — A telkek eldarabolásánál mi tartassék szempontul a „minimum” meghatározásánál, figyelembe véve nemzeti gazdaságunk javát; a telkes-gazdák kávéja s a népes helyek közelében fekvő kis telkes gazdaságok földmiveltési módja. — Telekosztálybeli törvények javallata. Reischer Endrétől. — A csirizás és föltételei. Dr. Farkas Mihálytól. — Kereskedelmi füzernövények. — A kereskedelmi növények rövid áttekintése betűsorrendben. — Rivers Tamás

POPP J. G., gyakorlati fogorvos,

cs. k. osztr. szab. és első amerikai angol kiz. szabad.

ANATHERIN-SZÁJVIZE

Bécsben, ezelőtt Tuchlauben 537. sz.,

most: Stadt, Bognergasse 2-dik szám alatt,

a takarékpénztár stéllében.

Egy üvege ára 1 ft. 40 kr., — göngyölés 20 kr.

Kapható Pest városa minden gyógyszerárán, valamint minden illatszer-kereskedésben.

Cs. kir. legfelsőbb szab.

fogpásta.

Ára 1 ft. 22 kr.

FOG-ÓLOM.

Az odvas-fogak saját olmozására. — Ára 2 ft. 10 kr.

Növényi fogpor.

Papirtokban. — Ára 63 krajczár ausztr. érték.

Mintthogy szájjavító évek hosszú során a fogak s szájrészekre nézve is mint legkötőbb épségben tartó szernek bizonyult be, s mint tolettó-tárgy a magas s legmagasb orvosságok által egyaránt használtatik, nevezetesen pedig nagytekintélyű orvos, egyéniségek részéről számtalan bizonyítványok által — e szernek jóságát igazolattik, s tekintve, hogy Anatherin-szájjavító az utolsó nagy világhírlapban is kiténtetett, s Angolországban kir. nagybirtokosai szabadalommal látottat el, — s a hamisítások ellen védő lón, s Amerikában is hasonló kiténtetés s rendkívüli kedveltségben részesített, s a bírodalom több előkelő hírlapi levelezések által megismertetett, — annál fogva annak további dicseretét fölöslegesnek tartom.

Kaphatók PESTEN: Török J. gyógyszerész urnál, király-utca 7. sz. — Unschuld Ede urnál váci-utczában, — Scholz gyógyszerész urnál a „szent háromság”-hoz, — Leykauf testvér urnánál, — Thalmeier és társa, — Lueff M. és Oszvald urnánál. — BUDÁN: Bakacs Sándor udvari gyógyszerész — és Rath gyógyszerész urnánál.

KUGLER ADOLF

könyv-, mü- és hangjegyekereskedésében Pesten (a Dorottya-utczában) megjelentek, s ajánlja

karácsoni és ujévi ajándéknak:

Gombostü-naptár 1865-ik évre.

Hölgyek számára szerkeszté

ROZSAÁGI ANTAL.

Földisze e naptárnak: herceg Odescalchi Gyuláné, gr. Károlyi Viktorné és gróf Széchenyi Odónné jól sikerült arcképek.

Vászonkötésben ára 1 ft. 50 kr. Vászonnkötésben, aranytettzéssel 1 ft. 80 kr.

HAJNALKA DALAI.

A költő aczélmetszetű arcképével. Ára aranytettzéssel vászonkötésben 1 ft. 50 kr. Ugyanaz velin-kiadásban 2 ft.

Vidéki megbízások, habár más könyvtárosok által hirdetett munkára is, általam a legpontosabban s a meghatározott bolti árakon eszközöltetnek. 913 (1)

A mit a nők legjobban szeretnek.

Szerkeszté LAUKA G.

12 magyar költő fényképeseti arcképével. Ára aranytettzéssel kötésben 1 ft. 60 kr. Diszes selyemkötésben 2 ft. 40 krajczár ausztriai értékben.

LISZNYAI-ALBUM.

Szépirodalmi zsebkönyv. Szerkeszté NÉMET JÁNOS. Lisznayai arcképével.

Ára 2 forint, vászonba kötve 3 forint ausztr. érték.

A numvári WERTHER FRIGYES által feltalált cs. kir. kizárólag szabadalmazott

Egészségi Élet-ital

BUDÁN,

mely egérségekre nézve nemcsak mint általános éleleti — hanem egérszermind a leg határozott házi szer is — emésztés-hiány, gyomor-görcs, epe-inger és hányás, valamint a mocsárlás következményei, tengeri betegség, álmatlanság stb. ellen, a legelőkelőbb orvosi tekintélyek által legjobbnak ismertetett el és sokszorosan megpróbáltatott, a következő bizományos urnánál állítottak fel raktárak, ugymint:

Pesten: Török József gyógyszerész urnál király-utca 7-ik sz. a., — továbbá: Szamos Ede, — Gyarmathy G., — Gindrich J., — Schneider G., — Spuller F., — Vaghy C., — Vaghy L., — Steinhardt A., — Róser testv., — Loser P., — Broche E., — Rabel S., — Nais H., — Edeskyth L., — Kuhn J. M. fűszerár urnánál; — Hollosy Gyula borkereskedésében, — Vértessy S. illatszer-kereskedésében, — a „Zrinyi” kávéházban, — Nagel Otto dohány- és szivar-nagyüzésében a magyar színház mellett; — Lappert M., Spitzer S. és Suck J. fűszerüzésében.

Budán: a gyár-udvari raktárban; — **Buda-Uj-Telepen (Neusiedl):** Steden J., — Mohácsi: Iványi J., — Hausmann F., — Poppovits L., — Keller K. fűszerár urnánál, — Gross Nándor cs. k. lőpor-üzésnél, — és Schenk Antalné assz. nagytözséjében.

BUDA: Gebhardt J. fűszerüzésnél. **Duna-Földvárán:** Blümelhuber János, — **Szegszárdon:** Brassai gyógyszerész, — **Mohácsián:** Auber N. J., — **Komaromban:** Keoskés J., — **Győrben:** Szailer és Ceyk, — **Kecskeméten:** Papp M., — **Szegeden:** Mahler H., — **Haczfelden:** Telbisz, — **Nagy-Kikindán:** Róser testv. — és **Gyöngyösön:** Kozianovich J. gyógyszerészénél.

Az „Élet-ital” pintes, felpintes és meszelés palackokban, melyek czimképpel vannak ellátva, s bélyegzett lemez-süvegekkel elzárva, a lehető legelőkelőbb áron adatik el. A palackok mindegyikéhez használati utasítások és orvosi bizonyítványok — melyek ezen oly gyorsan kedvelté vált házi-szer rendkívüli hatását igazolják — vannak csatolva; mire nézve próbavásárlások minden feldicsérgést feleslegessé tesznek, s okvetlen kellő meggyőződéshez vezetnek, minél fogva az „Élet-ital”-gyár Budán szives megrendelésre egyes és próba-palackok megküldésére — még a legtávolabbi eső vidékre is készen nyilatkozik.

A fentebb érintett „Élet-ital”-gyárban szinte megrendelhető valódi minőségben elkészített

Franzbranntwein

mint biztos gyógyszer LEE WILLIAM angol feltaláló pontos közelménye szerint előállítva. 902 (2-3)

Fuchs Gusztáv és társa

BORKERESKEDÉSE

Pesten, Dorottya-utca, a kereskedelmi testület épületében,

ajánlja

legfinomabb és kellemes ízű

asztali borait

pintes üvegekben;

továbbá: a legnemesb fajta **vörös és fehér magyar borait** palackokban; valamint **pezsgő-borait** Clignot veuve, **Roderer, Mumm, Delbeck** és de **Berghes-től; Bordeaux-** és **rajnavidéki, Lunel-, Malaga- s Madeira-borait;** kaphatók továbbá fennírtetted kereskedésben

a legfinomabb jamaika ó-rhumok.

Pest, december 25-én 1864.

Előfizetési föltételek 1864-dik évre: Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. Fél évre 5 ft. Csupan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupan Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokak illetőleg, 1863. november 1-től kezdve: Egy, négyzetes hasábján két sor árá, vagy annak helyre, egyszeri ígatásánál 10 krba; háromszög- vagy téglalapú ígatásánál csak 7 krba számítatik. — Különdíre nézve kiadó-hivatalunk számára hirdetések elfogad, Hamburg és Altonában: Haasenstejn és Vogler, — M. Frankfurtban: Otto Mollien és Jaeger könyvkereskedés; Bécsben: Opeklik Alajos, — és Pesten: a ker-tész-gazdasági ügynökség is. József-ér, 14. sz. a. Bélyeg-díj, külön minden ígatás után 30 ukr.

Melyik volt boldogabb?

Karácsonyi elbeszélés GYÖRY VILMOS TÓL.

I.

— Szabad! — mondá mesterné asszonyom, és megnyitá a kis padlásszoba ajtaját, s beszaladt a szobába a két virgoncz gyermek, egy nyolcz éves köpczös, kövér fucska és egy hat éves kis szöke leány.

— Jé! — kiáltának a gyermekek egyszerre leirhatatlan örömmel, és ártatlan kis arcukon a boldogság tündökölt.

Mi volt az asztalon! Mit láttak?! Oh Istenem, milyen jó az a Jézuska, milyen szép ajándékokat hoz az a jó gyermekeknek karácsony estéjén!

Már több nappal a vidám ünnepi nap megérkezése előtt a város minden utcásarká, minden bolti kirakat a karácsonyi ajándékok tarka halmazától ragyogott. Örömtől sugárzó arccal nézegette örege apraja a „karácsonyi vásár” tündérkincseit; a jobb módú szülék szerettek is gyermekeiknek édes-keves meglepetéseket, s annál nehezebb szívvel vált meg az örömmel e kutféjtől a szegény szüle, a ki gyermekével együtt az aranyos szépségeknél csak nézésével volt kénytelen beérni.

Karácsony szombatján jókor reggel mesterné asszonyom is ellátogatott e vidám vásárra, s anyai szívének egész szeretetével, de csak a maga szerény módja szerint, össze is vásárolgatta mindazt, a mivel estére az ő kedves kis cselédeit akarta megörvendeztetni.

Két háromlábú vargasek volt feltéve az asztal két szélére: lábbal felfelé. Mind a három lábára mindegyiknek egy-egy szál két-krajczáros viaszgyertya ragasztva, s így mindössze hat szál, a melyek lobogása természetesen különös fényűnek látszott az egyszerű mécsvilághoz szokott gyermekeknek.

Az asztalon két ördög állott, csupa merő aszaltszilvából, — már a mint ez az ördögöknek általános tulajdonságuk, hogy az ő

testük aszaltszilvából van, — s mind a kettő piros papirosból kötött lánczot tartott aszaltszilva-kezein. Az ördögök mellett az egyiknél egy lovashusár feküdt mézeskalácsból, a másik mellett egy ugyan olyan minőségű nagy baba. Mind a kettő mellé ezenkívül három-három alma és tizenkét szem dió volt helyezve, mögöttük pedig egy pár meglehetősen bar-ás mákos kalács.

Oh milyen jó az a Jézu-ka, a ki ilyen

sok drága ajándékot hozta, azt mondta nekem, csak ugy adjam oda mindezeket ti néktek, ha megígérték, hogy ezután is jó gyermekek maradtok!

— Jók leszünk! viszonzózá a gyermekek egyhangulag, s hogy ne ígérték volna, mikor az a szilva-ördög, meg az a mézesbáb, meg azok az almák olyan szépen mosolyogtak feléjük!

— Ez a tied Jánoska; — mondá azután az édes anya, a lovashusárhoz vezetvén a fucska; — ez meg a tied — folytatá a lánykához fordulva, s a másik csoport ajándékra mutatva.

A gyermekek azt sem tudták, melyikhez nyuljanak előbb!

— Hát te Miska, jó fiu akarsz-e maradni ezután is? — kérde mesterné asszonyom tréfásan a síhedert.

— Hihi — kacagott az, felelele is nem is — hihihi, én is jó akarok maradni!

— No ugy hát neked is hozott a Jézuska valamit — mondá az asszony, s csakugyan juttott a Miskának is egy pár alma, egy pár dió, meg egy fél-kerek mákos szarvas.

— Köszönöm alásnan mesterné asszonyomnak — somolygott a Miska, mikor a nyújtott adományokat elfogadta.

— Ne nekem köszönd, buksi, — viszonzá mesterné asszonyom, mosolyogva hunyorítva szemével — nem én adom ezt, hanem a Jézuska hozta.

Az anyának e gondossága felesleges volt, — a gyermekeket annyira elfoglalta saját örömiük, hogy az ő meggyőződésükön, hogy ez ajándékokat egy felsőbb hatalom nyújtotta: a Miska ügyetlen nyilatkozata semmit sem változtatott.

A karácsonyest ártatlan örömei azután megkezdődtek. A Miska csókolni való kedves fiu volt. Ugy szerette a gyermekeket, — ugy el tudott velük játszani, tréfálni, — hogy a különben is örömben és boldogságban uszó

Karácsonyi vásár. — (Ludera rajza után.)

drága szép ajándékokat hoz a jó gyermekeknek!

A két gyermeknek ártatlan örömet hárman nézték a kis szobában; az apa, az anya, és a háznak legjobb, sőt egyetlen igaz barátja, a Miska inas.

— Jók lesztek-e? — kérde végre mesterné asszonyom, nyájas hangon szolítva meg gyermekeit — mert a Jézuska, a ki e